

MUSEUM

58

«'t nieuwhuys»

HOEGAARDEN

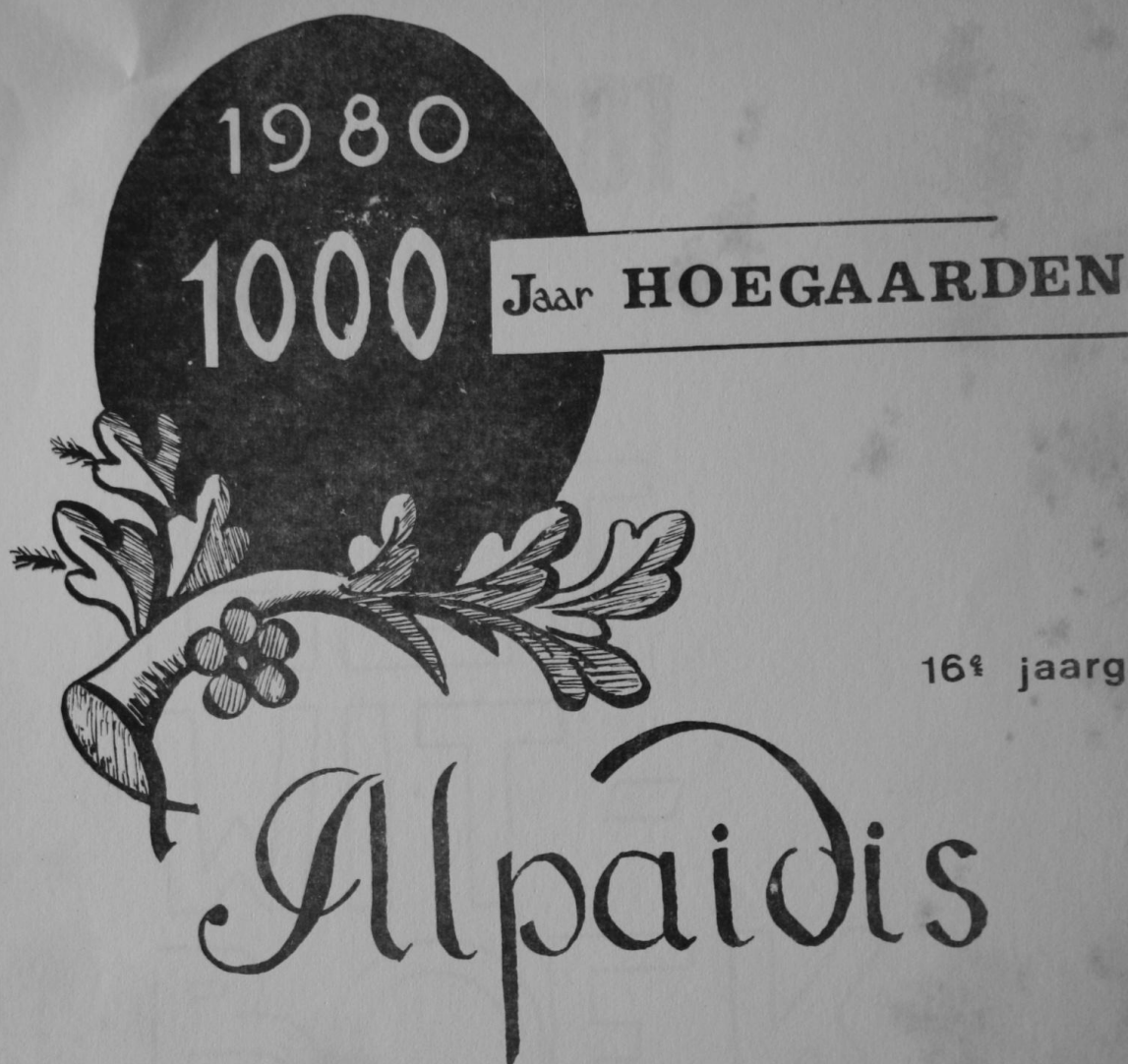
58

ALPAIDIS

TIJDSCHRIFT voor HEEMKUNDE
FOLKLORE en OUDHEIDKUNDE

Inhoud

NUMMER 58 AFLEVERING 1

- Het WITDOEK blz. 3
- Louis GASIA Muzikale kunstenaar
 uit Hoegaarden blz. 20
- Hoegaarden en het cijfer 5
 blz. 24
- Oude testamenten blz. 29
- Kultuurkrant met o.a.

Hoegaarden 1000
Mededelingen
Raadgevingen V.T.B.
Aktiviteiten kalender

980 of 981

HET WIT- BOEK

om het zo fel betwiste "so wat 980"
door geschreven bronnen te staven.

I N H O U D

=====

I. DE STICHTING van het HOEGAARDS KAPITTEL
=====

1. het oud Missaalboek
2. de moeder van Karel Martel
3. de grafsteen van de Sint Pauluskerk
4. het archief der V Geslachten

II. Wie was ALPAIDIS ?
=====

1. haar leven
2. haar schenking en stichtingen

III. Ontleding der DOKUMENTEN
=====

1. het Codicil van 1780
2. de memoires van Elisabeth Van Nerum
3. het bevestigingsschrift van 1837
4. notitiën over Alpaidis
5. de akte van Notker
6. de akte van 1618
7. verblijf van Alpaidis te Waulsort

IV. De afkomst van GRAVIN ALPAIDIS
=====

1. titelontleding
2. afstamming:
 - A. stamtafel van de Franse Koningen
 - B. moederlijke kwartierstaat van Alpaidis
 - C. verwantschap met Alpaidis.

V. BESLUIT
=====

VI. AANHANGSEL
=====

1. Korte nabeschouwingen
2. Indictiejaar 981

I. De STICHTING van het HOEGAARDS KAPITTEL

Omtrent het stichtingsjaar van het Kapittel van Hoegaarden door Gravin Alpaidis heeft steeds twijfel bestaan, enerzijds uit politieke berekening en anderzijds uit begane dwalingen wegens gebrek aan geschreven bronnen.

Wanneer later de waarheid werd benaderd, liet men zich vooreerst misleiden door foutieve data, die doodgewoon door latere navorsers werden overgenomen zonder diepere studie van de zaak, zodat de vergissingen bleven bestaan en zich ophoopten.

Maar door dit alles bleef ook de Gravin van Hoegaarden, die nochtans een van de grootste landgravinnen was uit haar tijd, zo goed als onbekend, en werd haar stichting in een geheimzinnige waas gehouden.

Het archief der V Geslachten van Hoegaarden heeft ons echter in de mogelijkheid gesteld om de eeuwenoude stichting tot haar recht te brengen en de Grote Dame van Hoegaarden beter te leren kennen.

Het doel van dit Witboek is het resultaat kenbaar te maken van de navorsingen en de ontledingen der dokumenten betreffende de stichting van het Hoegaards Kapittel door Gravin Alpaidis. We zeggen wel het "Kapittel" - toen Hoegaarden zich als dorp rond de collegiale kerk begon te ontwikkelen - en niet van Hoegaarden als "nederzetting", want dan moeten we opklimmen tot voor onze tijdrekening.

Alvorens het onderzoek aan te vatten verwijzen we echter naar:

- a) De Geschiedenis van Hoegaarden, door Pastoor Vander Velpen J. (1959), de eerste die zich dieper met de zaak inliet en rechtzettingen liet verschijnen in "Eigen Schoon en de Brabander" jg XXXVIII n° 1 en 2 en jg. XLIV n° 1 en 2.
- b) Histoire der Communes Belges "Hougaerde" door Alph. Wauters (1882)
- c) Tourinnes - Beauvechain, door J. Schayes (1978).
- d) en al de andere geschiedkundige bijdragen nopens Alpaidis, tot heden verschenen.

1. Het Oud Missaalboek.

=====

In zijn "Histoire des Communes Belges, Canton de Tirlemont, Commune de Hougaerde" p. 13 schreef A. Wauters, dat er een oud missaalboek zou gevonden geweest zijn in een ondergrondse kamer, te midden van het Kerkarchief. Daarin stond vermeld dat Alpaidis reeds in de IIIe eeuw tot de stichting zou zijn overgegaan, onder vorm van een legaat ten voordele van de Hertogen van Brabant. Legaat is een testamentaire toewijzing van bepaalde goederen.

De vermelding in het missaalboek zou neergeschreven geweest zijn in een oud register dat zich op het gemeentehuis van Hoegaarden bevond in het begin van de XVIIe eeuw, getiteld "Informatiën, titulen, brieven ende munimenten raeckende die Heerlykheyt van Hoegaarden, Bevekomende Doerne, bevonden onder die chartren berustende binnen den casteele der Stadt Vilvoorden, gecopieert anno 1618".

Dit manuscript, waarop wij later zullen terugkomen, werd naar de Privaatraad van Luik gestuurd en op 20 mei 1623 terug aan Hoegaarden geschonken, met de aanbeveling "het zorgvuldig bij het archief te bewaren en er zeer bescheiden gebruik van te maken."

Later werd het dokument vernietigd of ging verloren, misschien gewild. Maar A. Wauters zegt hieromtrent, dat het vol stond van vrijwillig begane fouten, ingegeven door politieke invloeden om de Hertogen van Brabant te begunstigen, zodat het hier louter om een vervalsing gaat, ten einde de waarheid te verdraaien (ten nadele van de Bisschoppen van Luik).

2. De Moeder van Karel Martel.

=====

Net zoals A. Wauters, schreef ook Past. J. Vander Velpen in zijn geschiedenis van Hoegaarden p. 24, dat vroegere geschiedschrijvers, de moeder van Karel Martel, eveneens met name Alpeide, als de stichteres van het Hoegaards Kapittel lieten doorgaan. Doch deze Alpeide leefde in de VIIe en VIIIe eeuw, terwijl de Gravin van Hoegaarden uit de Xe eeuw was, zodat ook deze stelling onjuist is, te wijten aan een verkeerde genealogie.

De moeder van Karel Martel, die een bijzit was van Pepijn van Herstal en te Orp woonde en er ook begraven werd, was wel een voormoeder van Gravin Alpaidis van Hoegaarden maar in geen enkel geval de stichteres van het Kapittel.

3. De Grafsteen van de Sint Pauluskerk.

=====

A. Wauters, Pastoor J. Vander Velpen, J. Schayes en anderen spreken in hun werken ook over vroegere Luikse geschiedschrijvers, die verwezen naar de grafsteen van Gravin Alpaidis van Hoegaarden in de Sint Pauluskerk van Luik, dragend in 't latijn volgend schrift:

"Hier ligt Alpaidis, Gravin van Hoegaarden, die ons Geldenaken en Tourinnes schonk en die op haar eigen kasteel van Hoegaarden een kerk bouwde waar zij rijkelijk begiftigde kanunnikken plaatste".

Op de steen stond noch datum van overlijden, noch datum van schenking, stichting, stichting of kerkbouw, maar het betrof hier wel degelijk de echte Gravin van Hoegaarden uit de Xe eeuw, stichteres van het Kapittel.

A. Wauters, die in 1882 zijn geschiedenis over Hoegaarden liet verschijnen, maar geen enkel geraadpleegd bronmateriaal vermeldde, beging evenwel fouten inzake data, die later door vele schrijvers doodgewoon werden overgenomen, terwijl Pastoor J. Vander Velpen deze fouten verbeterde dank zij de raadpleging van talloze schriften en archiefstukken en alzo meer en meer de waarheid benaderde.

Zo vermeldde Wauters o.m. dat de eerste echtgenoot van Alpaidis, met name Godfried, van 974 tot 998 over Henegouwen zou geregeerd hebben, terwijl Vander Velpen zijn overlijden citeert in het jaar 964. Verder schreef Wauters ook dat de stichting van het Kapittel rond het jaar 1.000 gebeurde, terwijl volgens Vander Velpen, de stichting zou doorgestaan zijn tussen 977 (na de dood van de tweede echtgenoot van Alpaidis) en 987 (overdracht van het Graafschap Brunengerunz aan de Bisschop van Luik).

Pastoor Vander Velpen had het met het rechte eind, maar wachtte zich van nadere bepalingen of stambomen.

4. Het Archief der V Geslachten

=====

Met het werk van Pastoor J. Vander Velpen als basis en aan de hand van andere hieromtrent verschenen bijdragen, begonnen de V Geslachten van Hoegaarden zich met de zaak in te laten. Maar pas in 1972 kregen zij een dokument in het bezit (bekomen uit het familie-archief Lowetoury) dat hen weldra toeliet meer te weten over Alpaidis en haar tijd.

In samenwerking met de Studie- & Navorsingscommissie van 't Nieuwhuys-museum, werd alsdan het plan opgevat om de onbekende Dame van Hoegaarden ten gepaste tijde in het daglicht te stellen. De commissie sprak hierover voor de eerste maal in 1977 en sindsdien nam het plan grotere vormen aan.

De tijd is nu echter aangebroken om de viering van het 1000 jarig bestaan van Hoegaarden en zijn Kapittel aan te kondigen. De voorbode van deze viering maakt dan ook het onderwerp uit van huidig Witboek.

II. Wie was ALPAIDIS ?

=====

Ofschoon deze edele Dame bijna (wij durven wel zeggen gewild) onbekend bleef in de geschiedenis, telt zij tussen haar afstammelingen menige koninklijke en prinselijke families uit Europa.

Zij is inderdaad de voormoeder van de Hertogen van Brabant, de Graven van Vlaanderen, de Hertogen van Boergondie, van het Huis der Habsburgers, de Hertogen van Parma, de Koningen van Frankrijk en van Navarra, van een Koninklijke tak uit Denemarken, van het Huis der Stuarts, van een prinselijke tak van Napoleon Bonaparte, van heersende vorsten, waaronder de Koning der Belgen, de Koning van Spanje, de Groot-Hertog van Luxemburg, de troonpretendenten van Portugal, van Italie, Bulgarije, Oostenrijk, Joegoslavië, Beieren, Frankrijk, enz...

En tenslotte is Alpaidis ook de voormoeder van verschillende adellijke bastaardtakken, waaronder deze van Dongelbergh, Argenteau, Utenliminghe, en tal van anderen, eveneens van diverse gewone families, zoals Dewaelheyne, Hubens, Collaert, Dotremont, Doudion, Caubergs, Fourie, Cipers, enz... uit Hoegaarden, van een tak Nijs uit Overlaar, Mareels uit Meldert, Van Goidsenhoven van Wahanges uit Sluizen, Vlemincx uit Vertrijk, Molemans uit Kiezegem en Henry uit Tienen met al hun afstammelingen.

1. Haar Leven

=====

Alpaidis trad in het huwelijk met Godfried I, zoon van de Graaf van Gullik (Julich). Hij was heer van Rumigny (heerlijkheid bij Mezières in het Département der Ardennen).

Door zijn huwelijk met Alpaidis van Hoegaarden, werd Godfried I Graaf van Brunengerunz. Hij was de vertrouwensman en beschermeling van de Duitse Keizer Otto I, die in 953 zijn broeder Bruno, Aartsbisschop van Keulen, als Hertog van Lotharingen aanstelde. Deze laatste droeg in 958 aan Godfried I het Graafschap Henegouwen over, nadat Graaf Renier III er was verjaagd.

Godfried I was trouwens opgevoed in de school van Bruno. Het volgend jaar werd Godfried I door Bruno tot Hertog van Lotharingen benoemd - hoogste ambtenaar uit het Keizerrijk na Bruno - zodat Alpaidis ook de titels van Gravin van Henegouwen en Hertogin van Lotharingen droeg.

Godfried I was bijgevolg de vertegenwoordiger van de Duitse Keizer in onze gewesten en Alpaidis was er de Eerste Dame. Hij bracht zijn leven door met oorlogen te voeren tegen de Koning van Frankrijk. Deze laatste werd geholpen door Renier en Lambert, zonen van de Graaf van Henegouwen, die naar het Franse Hof waren gevlucht en alles inspanden om met de hulp van de Franse Koning, de vaderlijke bezittingen te herwinnen.

Godfried I op zijn beurt werd in zijn strijd bijgestaan door zijn vermoedelijke kozijn Eilbert, de Graaf van Florennes, die eveneens uit de machtige Wigeric stamde, stichter van het Huis van Ardennen, Palsgraaf van Metz, Graaf van Bidgau en Triergau.

In 964 vergezelde Godfried I, de Duitse Keizer, naar Italië en overleed er aan de pest.

Alpaidis had aan haar gemaal vier zonen geschonken: Godfried (die tussen 977 en 981 stierf), Arnulf (die zijn vader opvolgde als Heer van Rumigny en na de dood van zijn broeder ook Florennes erfde), Wideric (die geestelijke werd en waarschijnlijk abt in de abdij van Florennes) en nog een andere, niet met name genoemd in de schenkingsakte aan de abdij van Waulsort in 981 en wellicht jong gestorven, en vermoedelijk ook een dochter met name Erlindis (dit volgens Kanunnik Roland, L. Vanderkindere en Hannon de Louvet).

Alpaidis, niet meer in de ouderdom zijnde om nog moeder te worden (cit. Chronijk der Abdij van Waulsort), ging na de dood van Godfried I, een tweede huwelijk aan met Eilbert, de machtige en rijke Heer van Florennes en bondgenoot van haar eerste gemaal. Hij was weduwnaar van de vrome Heresinde, die zeven kastelen (of abdijen) bezat, waaronder dit van Florennes.

Waarschijnlijk (niet volledig bewezen) was hij achter kleinkozijn van Alpaidis.

Graaf Eilbert had geen nakomelingen en schonk zijn genegenheid aan de zonen van Alpaidis.

Zij laatste levensjaren was hij gebrekkig en werd door Godfried en Arnulf trouw bijgestaan. Hij liet hen de Heerlijkheid van Florennes na en zulks met goedkeuring van Keizer Otto II (Aan Godfried reeds vóór zijn dood, Arnulf kreeg ze pas na de dood van zijn broeder Godfried).

Eilbert stierf te Fleurus op 28.3.977 en werd in de abdij van Waulsort begraven (zie chronijk Waulsort) die door hem was gesticht.

2. Haar Schenkingen en Stichtingen.

=====

Na de dood van Keizer Otto I keerden Renier en Lambert uit Frankrijk terug en gelukten erin om in 977 hun eigendommen te herwinnen. De eerste zal de stamvader worden van de Graven van Henegouwen, de tweede van de Graven van Leuven (later Brabant).

Datzelfde jaar vertrouwde Otto II het bestuur van het Hertogdom Lotharingen toe aan Karel, broeder van Koning Lotharius van Frankrijk.

Maar Alpaidis voelde zich bedreigd door de onmiddellijke nabijheid van de Graven Renier en Lambert, aartsvijanden van haar twee echtgenoten. Uit vrees dat haar patrimonium (Brunengerunz) in handen van haar vijanden zou vallen, besloot zij na de dood van haar tweede gemaal, haar bezittingen te verdelen en tot schenkingen en stichtingen over te gaan.

Zodoende werd zij de laatste wereldlijke Gravin van Hoegaarden en van Brunengerunz.

Eerst bedacht zij haar kinderen:

-Arnulf I, die Rumigny van zijn vader had geerfd en in 981 na de dood van zijn broeder Godfried II ook Florennes bekwam (erfgoed van zijn stiefvader Eilbert), kreeg van zijn moeder het landgoed Orp (waar ook een klein kapittel werd gesticht, waarvan een prebende aan de abdij van Florennes werd geschonken), Ramillies, Enines, Hesbais, en Hottomont. Al deze goederen stond hij later nochtans af aan de Abdij van Florennes, waarvan hij de stichter was en door zijn zonen werd voleindigd. Hij kreeg ook Hannut, Avernas, Bertrée, Trognée en Poucet (die later overgingen op de tak Morialmé (nakomelingen van Arnulf I)).

-Haar andere zoon Godfried II had zoals reeds hoger gezegd, Florennes van zijn stiefvader bekomen, dat na zijn dood overging op zijn broeder Arnulf. Gezien deze zoon geen andere bezittingen kreeg, schijnt hij reeds overleden geweest te zijn toen Alpaidis tot de beslissing der schenkingen was overgegaan (vermoedelijk in 978/979).

-De derde zoon Wideric werd geestelijke, terwijl de vierde zoon reeds lang overleden was.

-Haar vermoedelijke dochter Erlindis kreeg de bezittingen te Jodoigne, een territorium dat zij zou gekregen hebben als bruidschat ter gelegenheid van haar huwelijk met een Graaf van Duras. Dit landgoed ging later over naar het St. Pauluskapittel van Luik. Erlindis bewoont ook Villers (in 1021 geschonken aan de abdij van St. Trudo).

Vervolgens stond Alpaidis Bomal af aan het St. Lambertuskapittel van Luik. Overlaar schonk zij aan St. Martinus en Tourinnes ging naar Hastières. Te Hastières had Alpaidis tijdens haar huwelijk met Eilbert een abdij gesticht die zij aan deze van Waulsort verbond.

De Abdij Waulsort-Hastières bewoont ook haar eigendommen te Chapelle St. Laurent (de hoeve La Chise met aanpalende bossen), te Biez en te Chaumont (bul van Paus Alexander III van 1180). In de schouwsteen van de hoeve La Chise prijken nog steeds de letters "W H" ter herinnering aan de schenking gedaan ten voordele van de Abdij Waulsort-Hastières.

Te Tourinnes stichtte zij een jaargetijde, om de verjaardagen van haar en van haar eerste echtgenoot te gedenken en dat gebeurde jaarlijks op de 1 februari. (doc. van 1356 / 1405 en waarin Alpaidis ook als Gravin van Tourinnes vermeld stond).

Nog andere erfgoederen uit het huis der Karolingers en eigendom van Gravin Alpaidis, buiten Brunengerunz gelegen, bevonden zich te Overhespen, Laar en Neerwinden.

En wanneer zij al deze schenkingen had verricht (ca. 978 / 979) stichtte zij het Kapittel van Hoegaarden (980), wijs op haar castrum een collegiale kerk werd gebouwd, waar zij 12 rijkelijk begiftigde kanunnikken plaatste. Aan dit Kapittel schonk zij goederen gelegen onder Meldert en Hoksom. Zij schonk het Kapittel van Hoegaarden aan het Domkapittel van Keulen, uit dank voor de gunsten die Keizer Otto I en zijn broeder Bruno, aan haar eerste echtgenoot hadden toegekend.

Bedenken wij ook dat men er toen vast van overtuigd was dat al zijn zonden vergeven waren en zijn ziel veilig, zo men gronden en gelden aan kerkelijke instellingen schonk. Het is geenszins uitgesloten dat Alpaidis in deze zin handelde.

Haar eerste man Godfried was voortdurend ten oorlog en dus afwezig, waarom zou zij Eilbert niet gekend hebben ? Godfried II (1e zoon van Alpaidis) was trouwens de beschermengel van Eilbert.

In de kerk van Hoegaarden werden dan de relieken van Sint Gorgonius bijgelegd.

En wanneer zij al deze bijzondere wilsbeschikkingen had ten uitvoer gebracht, stond zij haar wereldlijke macht en het eigenlijke Brunengerunz af aan Keizer Otto II (zijn opvolger Otto III zou in 987 het Graafschap overdragen aan Prinsbisschop Notker van Luik. Vanaf toen werden de Prinsbisschoppen, als vazal van de Duitse Keizer, de heersers en territoriale vorsten van Brunengerunz).

En eindelijk verliet zij Hoegaarden om zich terug te trekken in de abdij van Waulsort, door haar tweede echtgenoot gesticht. Aan deze abdij schonk zij haar rijke landgoederen van Rosières, misschien was dit de prijs van haar opname aldaar ? De akte werd opgesteld in 981 (vermoedelijk het jaar dus dat zij haar intrek nam te Waulsort) en medeondertekend door haar zonen Arnulf en Wigeric. In deze akte staat vermeld dat zij de schenking deed voor het zieleheil van haar overleden zonen. (dus voor Godfried II, toen reeds overleden en voor deze die niet met name werd vermeld).

Maar korte tijd nadien, wegens een betreurenswaardig voorval hetwelk haar ten zeerste vergramde, verliet zij reeds de abdij en het is niet geweten waar zij zich vestigde, maar één feit is zeker, zij werd te Luik begraven in de St. Pauluskerk, waar een grafsteen zonder datumvermelding nochtans, aan haar milde schenkingen en stichtingen herinnert.

III. ONTLEDING der DOKUMENTEN

=====

In het archief der V Geslachten van Hoegaarden berusten documenten, waaronder een codicil, waarin niet alleen het stichtingsjaar van het Hoegaards Kapittel, maar tevens de afkomst van Gravin Alpaidis, kunnen afgeleid worden.

Wanneer de inhoud hiervan in 1977 werd kenbaar gemaakt, en ook het document getoond, rees er plots te Hoegaarden een reactie op van enkelen die zich "heemkundigen" noemden en dadelijk, zonder zich op contraversiele oorkonden te kunnen steunen, de echtheid van het codicil in twijfel trokken. Maar deze zelfde personen wisten voor 1977 niet eens dat Hoegaarden drie jaar later, 1000 jaar zou bestaan.

Wij hebben niet de pretentie slimmer te zijn dan wie ook en we baseren ons slechts op de afschriften van oude akten die in ons bezit zijn en willen in samenwerking met bevoegde deskundigen, alleen de graad van juistheid van deze documenten door ontleding bepalen.

1. Het Codicil van 1780.

=====

Ziehier de inhoud van het zo fel betwiste codicil:

"Op heden desen 9 decembris van 't jaere gesegent Ons Heeren Jesu Christi MDCCLXXX (1780), so wat DCCC (800) jaeren na de fundatie van ons Capittel van Hoegaerden door Alpaidis bij die Gratie Godts, graevinne douairière van Brugeron ende Vrouwe van Chimay, causa uxoris, Vrouwe van Rumigny ende Florennes, filia van Graef Erelbald van Hougaerden ende Alpaidis van Vrankrijk in eerste houweluyck met Graef Godefried van Julick ende dan met Graef Eylbrecht van Ardennen. Op dito so oock D - IX (500-9= 491, dus 1780 - 491 = 1289) na die octrooi van de

luyckse chartre aen Hougaerden door de Prince Biscop Johan van Vlaenderen, sone van Gwyde van Dampière en van Mahaut van Béthune, ende eindelyck IX (9) daeghe na het overleyden van Marie Theresia, keyserinne douairière van Oostenryck ende coninginne van Hongarie, etc... etc... is op deselven van dito officiael gecomen tot staet de V familiengilden in den scoet van onse edele confrerie der notable geslachten van Hougaerden om alle en igelyck die het mag aengaen op hunne consientie, wel ter herte te nemen om voors te doen voortleven tot in de eewigheydt ende sulcke op uystersten wille en begeerte van onse afflyvighe Landtdeken Henricus Peeters, unck van de fondateurs in uytvoerderinghe van die fundatie voors. Gedaen ende by syn testament gevoeg in het pastoreel huys van Hougaerden op den 12 decembris MDCCXXXIX (1739) ende in forme gestelt en tot staet van fundatie gebracht op dan 9 decembris MDCCXXXI (1741) onder episcopael gesag ende met consent van den prince-biscop Georges Louis de Berghes, sone van Louis van Grimberghen, baron van Argonnes en Heere van Buggenhout.

Dese acte van constitutiën geredigeert in 't bysijne van die delegatiën die familiën S. Sweerts, van Nerven, H. Sweerts, Hoebanck, Struys, Michiels, Lowet, Vander-taelen, Lintermans, Vandermolen ende Hendrickx, gedeponeert bij Nots Schepers, tegader met die annexe van uytvoerderinghe ende copyen van voors, codicil gegeven synde aen elck van de ondergeschrevenen present de momboir inclus.

Get. de elf afgevaardigden uit
de Geslachten.

Deze acte van confestien is yordigvoert
in bysijn van die Delegation met de
familien L. Luvert, van Roum, ~~en Luvert~~
Gouhanc, Steyer, Michiels, Lant herlostachen
Luitvanc, Koudvanc, van Gouhanc
yordigvoert by Not. Schopert, tegesce
met de andere van uytwaertvanc en
copyen van not. edicel yordigvoert Ayde
aan elck van de uytwaertvanc freken
de monstere iechvot.

L. Luvert
met L. Luvert
van Roum
Gouhanc
Steyer
Michiels
Lant
Koudvanc
Luitvanc
Koudvanc
Gouhanc

1a. Onderzoek inzake "echtheid" van het Codicil

Pastoor Vander Velpen merkte het volgende op:

"Waar kon men in 1780 die gegevens over het 800 jarig bestaan van het Kapittel en over Alpaidis gehaald hebben? Bij mijn weten was er toentertijds geen enkele geschiedschrijver die van die gegevens melding heeft gemaakt. Bovendien is het verwonderlijk dat zulk geschrift in 1780 nog voorkomt".

Het Algemeen Rijksarchief (ARA) bevestigt dat zowel papier, als schrift en wijze van opstelling, dateren uit de XVIIIe eeuw, met de enige opmerking dat de schrijver ervan wel een verouderd schrift schijnt gebruikt te hebben.

Aan de hand van de andere dokumenten, die we eveneens zullen bespreken, is het bewezen dat de personen die in 1780 aan de opstelling van het Codicil meewerkten wel wisten wat zij schreven, ongeacht het feit of toenmalige geschiedschrijvers de dokumenten gezien hebben of niet. De Confrerie der V Geslachten bezit nog meerdere oorkonden, die nooit onder de ogen van geschiedschrijvers zijn gekomen.

Heeft ooit een geschiedschrijver over de Romeinse waterput van 't Nieuwhuys gesproken, over de geheime gang, over het bestaan van de Confrerie der V Geslachten en haar familie-gilden, over de ware gebeurtenissen van de Revolutietijd te Hoegaarden inzake samenzwering, enz... enz... Zelfs Dr. J. Bt. Van Nerum spreekt in zijn memorie-schriften nergens over de Geslachten, ondanks hij een 20 tal jaren griffier der Gulden Lelie is geweest. En toch werd dit alles bevestigd door nagelaten dokumenten, die lange tijd angstvallig verzwegen werden, of onbekend waren voor buitenstaanders.

Anderzijds, zo de opsteller der kopijen een verouderd schrift bezigde, is het zeker niet uitgesloten dat het Pastoor Henri Sweerts is geweest. Hij werd immers geboren in 1708 en was in 1780 dus reeds 72 jaar oud. Hij heeft leren schrijven in de eerste helft van de XVIIIe eeuw en toen leek het schrift nog geweldig goed op dat uit de tweede helft van de XVIIIe eeuw.

1b. Ontleding van het Codicil

Een Codicil is normaal geen alleenstaand document, wel een bijvoegsel van een testament of stichtingsakte of dg.

Het Codicil ter sprake is een "stichtingsakte" of liever een "acte tot staatkoming" (tot in gang stelling) van de familie-gilden in de schoot van de Confrerie der V geslachten:

Het ging wel degelijk gepaard met een "annexe van uitvoeringhe" zoals er in te lezen staat. Deze annexe bleef tot heden onvindbaar, maar slaat terug op een "memorandum" dat in het archief der Geslachten berust.

Zowel codicil als annexe werden gedeponneerd ter studie van Not. Schepers uit Hoegaarden (minuten van zijn notariaat uit de jaren 1785/1796 werden teruggevonden bij Not. Springer te Tienen, doch de vorige jaren ontbreken).

In het document staat geschreven dat er afschriften van gemaakt werden, bestemd voor elk der familie-afgevaardigden uit de Geslachten, hun mombaarvader inbegrepen. Deze mombaarvader was Past. Henri Sweerts, wiens geschrift uit de Parochieregisters en andere door hem opgestelde akten, veel gelijkenis vertoont met het codicil, zodat het niet uitgesloten is, dat hij de opsteller van de kopijen is geweest. De ondergeschrevenen en medeondertekenaars waren de woordvoerders van de destijds deel uitmakende families der Geslachten.

Een van deze kopijen is in ons bezit, vermoedelijk deze uit de tak H. Sweerts. Zij werden terug aan de Confrerie geschonken door de weduwe Jean Marie Lowet-Oury en bleef bewaard via de Families Sweerts - Van Osmael, Dumont - Sweerts, Dumont - Paillet, Oury - Dumont, Lowet - Oury.

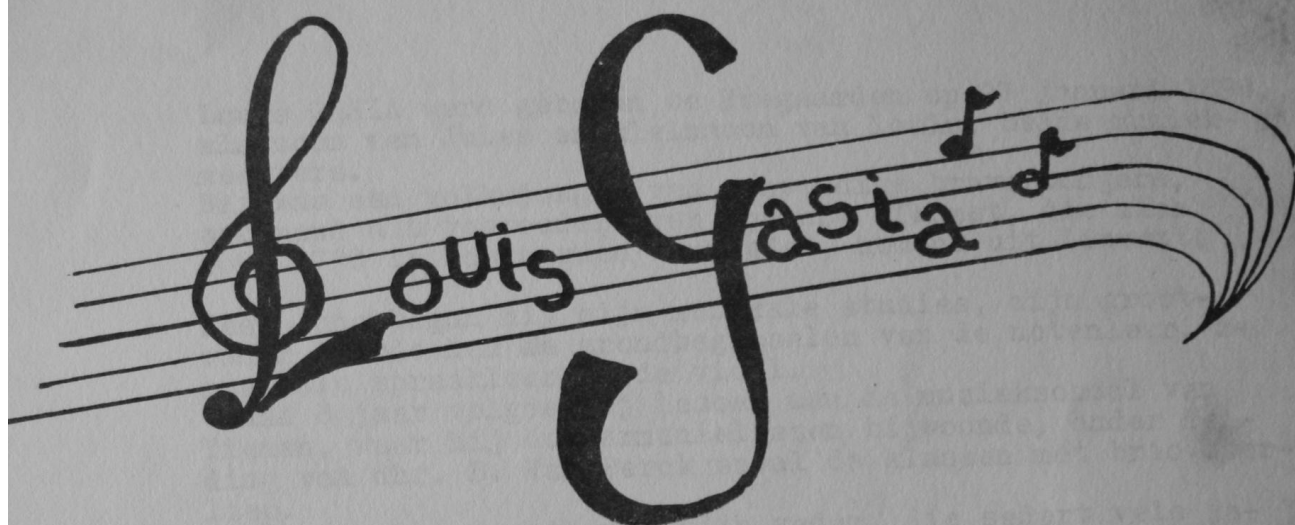
Alle inlichtingen uit het codicil, zowel namen als genealogische gegevens, data en tijdstippen werden gecontroleerd en juist bevonden. Juist de twee punten die betrekking hebben op de stichting, namelijk het benaderend stichtingsjaar van het kapittel (zo wat 800j. na) en de afkomst van Alpaidis (fila van) worden door plaatselijke heemkundigen in twijfel getrokken en hiermede natuurlijk ook de echtheid van het ganse codicil.

Belangrijke opmerking

-de opsteller gebruikte het "zelfberekeningsstelsel" in plaats van de "juiste jaarvermelding" te zeggen X jaren na, zoals vroeger de gewoonte was (zie de akte van Notker)

-de opsteller(s) scheen goed op de hoogte te zijn - voor zijn tijd - over wat hij schreef (zie afstamming en titels van de vermelde personages).

WORDT VERVOLGD.....

MUZIKALE KUNSTENAAR
UIT HOEGAARDEN

Louis GASIA werd geboren te Hoegaarden op 27 januari 1898, als zoon van Jules en kleinzoon van Louis, beide muziekmeesters.

Hij was een volksjongen van eenvoudige brave burgers, stammend uit voorouders van Spaanse afkomst, die zich rond 1770 te Hoegaarden vestigden, komend uit Lincen.

Zeer jong begon hij zijn muzikale studies, zijn grootvader leerde hem de grondbeginselen van de notenleer, de muzikale spraakleer en de viool.

Vanaf 8 jaar volgde hij lessen aan de muziekschool van Tienen, waar hij de harmonielessen bijwoonde, onder leiding van dhr. B. Van Perck en al de klassen met brio doorliep.

Onderwijl leerde hij van zijn vader, die sedert vele jaren bestuurder was van de Hoegaardse harmonie "Les Mélomanes de la Grande Ghète", het koperinstrument baryton.

Zijn vader wilde van hem een muzikant bij het leger maken, doch de eerste wereldoorlog brak uit en Louis was amper 16 jaar.

In 1915 poogde hij nochtans langs Holland het front te bereiken, maar zijn plan mislukte.

Het jaar nadien ging hij naar Brussel om zijn studies voort te zetten aan het Koninklijk Conservatorium.

Hij behaalde er verschillende prijzen in de notenleer, viool, harmonie, contrapunt en de 1e prijs in fuga.

Met de grootmeester Paul Gilson studeerde hij er ook de compositie en de orkestratie.

Hij waagde zich zelfs om de prijs van Rome te behalen, maar na de eerste proef schitterend te hebben afgelegd, werd hij ziek.

Na wereld oorlog I wierf hij zich vrijwillig als muzikant aan bij de 4e Carabiniers en werd achteraf tot onderkapelmeester benoemd bij het 8e Linie Regiment. In 1923 leidde hij gedurende enkele tijd de concerten en repetities van de Harmonie "Les Mélomanes de la Grande Ghète" en zulks ter vervanging van zijn vader, door ziekte weerhouden.

Bij de Hoegaardse toneelmaatschappij "Hulp en Bijstand" had hij in de jaren 1923 tot 1925, de leiding van het instuderen der muzikale rollen en de uitvoering van de operetten "Tips en Taps", "Walsdroom" enz.

Bovendien gaf hij aan de latere Hoegaardse toonzetter en orkestleider Camille Delmotte, een drietal jaren muziekonderricht.

In 1925 werd hij laureaat van de Grote Prijs van Rome. Enkele jaren nadien in 1934 nam hij deel aan de wedstrijd voor Kapelmeester, en lukte erin met de grootste onderscheiding.

In 1936 werd hij tot Kapelmeester benoemd bij het 3e Linieregiment, dat te Oostende in garnizoen lag.

Zijn ondergeschikten bewonderden hem als een groot kunstenaar en dank zij zijn kundige leiding en zijn talentvolle opmerkingen, wist hij zijn muzikanten op hoog peil te brengen.

Dan brak de tweede wereldoorlog uit. Louis Gasia werd krijgsgevangen genomen en vertoefde lange maanden in Duitsland, terwijl zijn enige zoon, voor verzetsdaden in de Stalag, naar de kampen van Dachau en Buchenwald werd gevoerd.

In 1945 bij de herinrichting van het Belgisch Leger werd Louis Gasia tot Luitenant-Kapelmeester bij het 4e Linie Regiment aangeduid.

In 1947 ging zijn wens echter in vervulling, hij schonk aan de jonge Zeemacht, toen nog Zeekorps, een Muziekkapel, waarvan hij als stichter de leiding kreeg als Kapelmeester. Hij maakte er een der keurigste muziekformaties van uit het ganse land, terwijl hij tevens ook nog de muziekmaatschappij van Leffinge bestuurd.

Op 7 februari 1949 had hij de leeftijdsgrens bereikt en werd op rust gesteld. Op dat ogenblik vertoonde hij reeds ziekte symptomen en bovendien leed hij gevoelig onder de gezondheidstoestand van zijn zoon, wegens de gevolgen van de concentratiekampen.

Louis Gasia verliet zijn lievelingsstad Oostende, waar hij tal van vrienden telde en vestigde zich te Tienen. Daar kreeg hij ter opvolging van de Heer Albert Sarly, het bestuur van de Muziekacademie, waar hij jaren terug zijn eerste muzikale stappen had gezet.

Terzelfdertijd werd hij tot Directeur benoemd van de Koninklijke Maatschappij voor Schone Kunsten van dezelfde stad en leidde bovendien nog de muziekmaatschappij van St. Truiden.

Later verhuisde hij naar Tervuren, alwaar hij eveneens de harmonie leidde, alsook deze van Vossem en Zaventem.

Louis Gasia was een groot muzikaal kunstenaar, die menig concert heeft gedirigeerd en waaronder wij enkel Costende en Parijs citeren, waar meer dan 1100 uitvoerders optraden.

Ook als toondichter stond hij in de muziekwereld in hoog aanzien, want zijn stapmarsen hebben vermaardheid verworven.

Hieronder vermelden we deze van het 4e Carabiniers, der Belgische Vrijwilligers, van het Bevrijdingsbataljon, de Zeemacht en de transmissietroepen.

Ook nog Hoegaarden, Grimde, Steenstraete, Passchendaele, V Day, Generaal Six, En Avant, Brioul enz... kwamen uit zijn hand.

En tot slot componeerde hij eveneens Tervaten, Clercken, Prélude, de Heidebloem, Scherzo, Suite Arabe enzomeer, terwijl hij ook processiemarsen schreef, waaronder deze van St. Hubert en van St. Louis, gepaard met klokkengeluid.

Helaas, door ziekte ondermijnd, stierf hij in september 1950, op 52 jarige leeftijd in de St. Rafaelkliniek van Leuven en werd te St. Joost ten Noode ten grave gedragen.

Een der grootste muzikale kunstenaars van ons land was heengegaan.

Hoegaarden, zijn geboortedorp, mag fier zijn op deze man. Het plaatselijk museum 't Nieuwhuys, heeft aan deze man een blijvende stand geschonken, waardoor deze grote muzikale figuur in herinnering zal worden gehouden.

Langs deze weg danken wij allen die ons geholpen hebben de biografie van Louis Gasia op te stellen en voornamelijk zijn zoon Jean, de heer Camille Delmotte en de Belgische Zeemacht.

H O E G A A R D E N

en het CIJFER 5

Het cijfer 5 heeft voor Hoegaarden altijd een symbolische betekenis gehad en zulks zelf tot in de oudste tijden, zonder dat de inwoners er zich rekenschap van gaven of er ooit aan gedacht hebben. Ontelbare zaken en gebeurtenissen stonden (of staan nog steeds) te Hoegaarden in betrekking met het getal 5 (V), zodat het een geluks- of ongelukscijfer werd.

Dit cijfer wordt toegeschreven aan het Vrouwenklooster, gewijd aan Sint Ermelindis, dat op de Eloothenberg onder Schoor (en niet op de Calisberg te Meldert), door Pepijn van Landen (?) zou gesticht zijn geweest. Hij zou er aanvankelijk 5 maagden hebben geplaatst, die er onder de bescherming en naar het voorbeeld van Sint Ermelindis, een vroom en rein leven moesten lijden, de 5 deugden verkondigen en het klooster verder uitbouwen. Op zekere dag wilden 5 edelen de maagden schaken, doch zij werden door een bovennatuurlijke kracht verdreven. In de loop der tijden werd het klooster 5 maal geplunderd en ging in de Xe eeuw teloor.

Een andere legende gewaagd van een Refugie, dicht bij het Castrum van de Graaf van Hoegaarden gelegen, door 5 vrome meisjes gesticht die aan het gevaar van de wereld wilden ontsnappen en waar in totaal gedurende haar bestaan 11.000 maagden zouden verbleven hebben, waaronder ook Erlinde (dochter ? van Gravin Alpaidis van Hoegaarden). De refugie (huidige woonst Vandermolen) stond onder de bescherming van St. Ursula, die op zekere dag, toen 5 X 5 rovers de schatten en de maagden wilden stelen, de meisjes onder haar hoede nam en de rovers op de vlucht dreef. Voor zover de oude legenden.

Nopens het getal 5, willen wij hieronder enkele tussen de vele voorbeelden aanhalen:

- op naamkundig gebied.

De oudste schrijfwijze van Hoegaarden was "VILLA HUGUARDIS" begon met een V en had 5 lettergrepen.

- op aardrijkskundig gebied.

Hoegaarden ligt op 5 km. van de eerste stad (Tienen) en had 5 poelen; de Caeterpoel (achter 't Nembos), de Haegelpoel, de Paddenpoel (in de Bley), de Plaetspoel (op gemeenteplein) en de Reugelspoel.

Er waren ook 5 waterlopen; de Gete, de Schoorbeek, de Panisbeek, de Meenbeek en de Hesselbeek (verdwenen), terwijl de Gete op het Hoegaards grondgebied 5 bochten heeft.

In de wereld bestaan 5 plaatsen die de naam Hoegaarden dragen; Hoegaarden op de Gethe, Hougarder bij Leernes in Henegouwen, Hougardy bij Perwez in Brabant, Hoogaerde bij Ranst in Antwerpen en een Hougard in de U.S.A.

Er zijn ook 5 kouters, Ameloc Kauterhof, Cleyne Couter, Heycouter en Hoochcouter en er waren 5 onderaardse gangen, namelijk: de kloostergang (van Mariadal naar Mariollekapel), de Pastoorsgang (Arendsnest via huis Bail naar kerk), de Cruysblockgang (hoeve Cipers via Nieushuys naar huis Peeters), Neringang (van 't Tiedtspedeken naar de beek te Nerm) en de Schoorgang (van het oude Kasteer Scora naar de Blootenberg).

- op bouwkundig gebied.

Hoegaarden telde voor de fusie nog 5 torens, deze van de St. Gorgoniuskerk, het St. Lambertuskerkje te Overlaar, (door fusie naar Tienen overgegaan) de kerk van Hoksem en de kapellen van Houtem en Rommersom.

Er bestonden 5 gevelstenen, boven de huidige Pastorij, de Refusie der 11.000 maagden, de Zwaluwenhoeve (heden in huis Kettich), de Struysvoghel (in 't museum) en de Engel op de Beek (afgebroken).

Langs de Gete werden eveneens 5 watermolens gebouwd; de Wolfsmolen, deze van Lede, van Bullecom, de Grote- en de Kleine Molen, terwijl Hoegaarden in zijn geschiedenis 5 gemeentehuizen heeft gehad; 't Dorpshuys, later Rechts-huys genaamd (huis Evrards op gemeenteplein), 't Raedthuys (verdwenen huis Haumont op Houtmarkt), de gense Capelle (huis Rosiers), 't Nieuwhuys (onder de Franse en Hollandse tijd) en het huidige gemeentehuis.

Langs de oude Molenweg (bijzonderste straat in de XVIIIe eeuw) ontstonden 5 historische gebouwen; de Cruysblock, de 11.000 Maeghden, de Pastorij, 't Kapittelhuis en het Arendsnest.

- inzake wegenet.

Hoegaarden werd door 5 romeinse wegen doorkruist; van Overlaar dwars door het dorp naar Elst (diverticulum), de oude Geldenaeksebaan (van Bost over Rommersom), de Waeverse baan (aan de grens van Hokssem en Hautem), deze van Heilissen over Outgaarden, via de oude Heerenwegh naar Sluizen (Cruywegh, oude Baen en Koninckwegh genaamd) en de aftakkingweg langs de Walenstraat.

Het dorp heeft ook 5 toegangswegen; vanuit Overlaar, het Kauterhof, Nerm, de Walenstraat en Altenaken.

De dorpskom had 5 hoofdstraten; de straat op Tienen, de Stoopkensstraat, de Vroente, 's Heerenwegh (Ourystraat, Doelstraat, Putzeysstraat) en de Molenwegh (Pastorijstraat). Gasthuisstraat en Kalverstraat werden niet als hoofdstraten beschouwd.

- op legendarisch gebied.

Hoegaarden kan zich beroemen op 5 betekenisvolle legenden, namelijk deze van St. Odwinus, St. Ermelindus, St. Ursula, St. Magdalena en St. Odulphus.

- op historisch gebied.

De man die in 1551 de Hoegaardse wijnstokers en Bierbrouwers recht deed wedervaren, tegen de misbruikelijke optreden van tolbeambten, was Keizer Karel V.

De tweede vlucht van de inwoners uit Hoegaarden naar Tienen in 1679 duurde 5 weken.

Vijf Vrijheidsbomen werden te Hoegaarden geplant; in 1796, 1798, 1799, 1831, en 1930.

Onder het Schrikbewind ontstonden 5 geheime broederschappen die tot de samenzwering overgingen; te weten deze van St. Hubertus, St. Cornelius, St. Henricus, St. Gorgonius en St. Oduvinus.

Tijdens de revolutietijd werden 5 Hoegaardiërs veroordeeld; J. Zenebergh, S.B. Sondervorst, Henri Kinaer, Jacques Kinaer en Petrus Sweerts, terwijl in de tweede wereldoorlog 5 inwoners uit Hoegaarden in de concentratiekampen stierven; Michel Stockmans, A. Vaes, H. Peeters, Osc. Schoenssetters en Is. Bosmans.

- op geestelijk gebied.

Hoegaarden telt 5 bidplaatsen (niet verwarren met kerken) St. Servaeskapel, te Rommersom, Marollekapel te Houtem, O.L.V. van Troost te Elst, St Antoniuskapel en deze van O.L.V. van Lourdes te Nerm-Aelst.

Tussen de ontelbare opborrelende bronnen had Hoegaarden ook 5 mirakelbronnen; de St. Servaas-borne te Rommersom (1671) de Born in de Cluys, deze van Sint Jan te Hoksem, de Vriesborre bij de Vosschestraete (1340) en de bron van 't Nieuwhuys.

En ten slotte heeft Hoegaarden 5 pastoors Hoegaardiërs gehad die uit dezelfde voorouders stamden en elkaar hebben opgevolgd.

Het waren: Jan Vanden Putte, Hendrik Peeters, Henricus Sweerts, Jan-Hubert Sweerts en Jacobus Sweerts (van 1363 tot 1340)

- op fundamenteel gebied.

Er grepen te Hoegaarden 5 merkwaardige stichtingen plaats die heden ten dage nog steeds bestaan of zichtbaar zijn; de stichting door Gravin Alpaidis van het Kapittel van St. Gorgonius waardoor Hoegaarden ontstond (980), de stichting van het Begaardenklooster in 1453, de studiebeursfundatie van Deken H. Peeters waaruit de Confrerie der V Geslachten sproot (1741), het Rusthuis gesticht in 1874 door Anna Elisabeth Van Nerum en het Wezenhuis door Alexander Nijs in 1883 (behield zijn testamentaire bestemming niet).

- inzake verenigingsleven.

Hoegaarden telde 5 grote en voornamelijk verenigingen; de XII Apostelen, de Brouwersgilde, de Schutterscaemer, de Speellieden (eerste harmonie) en de Confrerie der Schepen families, terwijl deze laatste de 5 Notabele Geslachten bevatte, die elk hun familie-gilde hadden; namelijk de Zwarte Merel (S. Sweerts), de Groene Klaver (H. Sweerts), de Gulden Belie (C. Van Nerum), het Zilver Zwaard (H. Hoebancx) en de Zilverre Struysvogel (H. Struys).

- op administratief gebied.

En ook in de administratie had het cijfer 5 zijn betekenis want de keure van 1289 waardoor Hoegaarden Luiks bezit werd, omvatte 5 welbepaalde hoofdpunten.

De oude Vroedschap en latere Regentie die over Hoegaarden regeerde telden elk, buiten de meier en de griffier over 5 schepenen.

In het Mandement (Bisschoppelijke brief) van 1571 tegen de plaag van roversbenden, stonden 5 na te leven punten vermeld.

In 1615 vaardigde de Bisschop van Luik een verordening uit ter bescherming van de Hoegaardse brouwers, die 5 verplichtingen inhield.

OUDE TESTAMENTEN UIT
HET PAROCHIEARCHIEF
VAN HOEGAARDEN

door: Ambassadeur L. Borremans
vervolg

- T. 87 TESTAMENT van Anna Van Assche, jongedochter
(20-8-1672). Fondatie van een jaargetijde (Bost)

=====

Wil begraven worden in de kapel van Bost, naast het graf van haar vader en broers.
Al haar goederen gaan naar haar natuurlijke moeder, Christina Gilis, nu getrouwd met Jan Maes.
Deze laatste zal daarvoor na haar dood 400 missen laten doen. Door de pastoor en de koster van Hoegaarden zal een eeuwigdurend jaargetijde gedaan worden in de kapel van Bost: een jaargetijde van negen messen mit een solemnele misse voor haar ziel en die van haar broers, Dierick en Godefroy, daarvoor geeft ze aan de pastoor en de koster 6 rintguldens erfelijk die ze heeft ten laste van Jacques Vanden Linde en Hendrick Van Steenwegh "volghens de besceede daer van sijnde".
Getuigen: de paters Carmelieten van Tienen; Cristoffel Poelmans en Claudius De Ridder.
Gemaakt door J. Vande Putte te Bost in het huis van haar moeder.

- T. 88 1-JAARGETIJD Christina Gillis (19-8-1673)
2-JAARGETIJD Anna Van Assche (5-9-1676) Bost

=====

1. "Inden jaere 1673 19 Auout van onze L. Vrouwe ontfangenisse inde capelle van Bost, te doen op dezelfde dag van Augustus door de pastoor van Hoegaarden in dezelfde capelle: 3 guldens.
Gemaakt door Joannes Maes sacerdos et filius praedicta testatricis et executeor testamenti.

2. Jaargetijde te doen door de pastoor van Hoegaarden in de kapel van Bost voor 2 gronden gelegen in het Laervelt nabij Bost: 3 guld. en 10 asses. Het eerste stuk: een bunder reg. Mijn Heer excel. Van St. Tuyden, Juffe Gobbelgiers, Mijn Heere Van Ranst van Thienen.

T. 89 TESTAMENT van Christina Gilis, vrouw van Jan Maes (fondatie van een jaargetijde)(18-11-1673)

=====

Zij wil begraven worden in de kapel van Bost omtrent O.L.V. altaar. Zij laat voor een jaargetijde 3 guldens erfelijk, kwijtbaar de penning zestien, die zij afstaat op een dagmaal bos.

100 missen zullen er gelezen worden tot lafenis van haar ziel.

Zij geeft aan haar man Jan Maes 5 dagmaal land gelegen onder Goetsenhoven reg. Jomke Dernon, Niclaes Van Dinant, de Witte Vrouwen van Tienen, de begijnen van Tienen.

+ 4 royen land gelegen bij Meer reg. d'erfgen. Guiliam De Mont, de begijnen van Tienen en Hendrick Van Houbrouch.

+ eenen gulden jaarlijks ten laste van Hendrick Van Steenweghen van Tienen op zeker bloksken achter Bost, reg. 's Heerenstraete, Francis Tritsmans op voorwaarde dat Jan de personele rente kwijt als zij zijn geldend aan het klooster van Gabbecq te Tienen voor de uitselling van hun dochter Catharina Maes binnen dat klooster.

Cristina Gilis is getrouwd geweest met Aert Van Assche en daar zijn nog drie kinderen in leven: Beatrix, Cristina en Anna en die krijgen enige goederen van hun vaders zijde.

Om vriendschap te houden tussen de Kinderen uit haar twee huwelijken, met toestemming van haar huidige man, zullen ook de patrimoniale goederen gelijkelijk verdeeld worden tussen alle kinderen volgens het landrecht, dit alles na de leeftocht voor de langstlevende.

Getuigen: Jack Vander Linden, Merten Vander Linden, samen met de kinderen Christina, Anna Van Assche en Jan Maes.

Gemaakt door Pastoor J. Vande Putte.

T. 90 TESTAMENT van Jan Vanden Schilde en Margriet Loyaerts (18-1-1674)

=====

Zij maken aan elkaar een blok gelegen te Ast van één dagmaal. De 3 jongste kinderen: Hendrick, Paul en Aerdts krijgen 2 stukjes land, 1 van één dagmaal, gelegen achter Ast, reg. Berhel Van Steenwegh, het ander gelegen te Rampshoven onder Godtsnoven reg. Louwis Vanden Schilde, dit omwille van dienst en omdat de andere "aleer besonderlyc hebben gekost gehadt soo in het uytstellen der selven als in de selve op het ambacht te bestielen". Hun 6 kinderen delen in al hun goederen.

KULTUUR KRANT

een uitgave van de

KULTUURKRING 't nieuwhuys

K U L T U U R K R A N T

=====

nummer 13

- een uitgave van de Kultuurkring 't Nieuwhuys
- bijvoegsel van Alpaidis nr. 58

=====

PROGRAMMA H O E G A A R D E N 1000

=====

=====

PROGRAMMA

=====

EEN VUURWERK IN 'T VERSCHIET

Het Nieuwhuys-museum wil eind 1980 , als slot van het CODIA
CILJAAR 1980 en als inleiding van het INDICTIEJAAR 1981
een moster vuurwerk te Hoegaarden inrichten, waar niet min-
der dan 80 bommen hun mooiste kleurengama in de lucht zullen
verspreiden.

Hoegaarden heeft sinds 1795, vijftien benoemde burgemeesters
gekend. Ter ere van elke burgemeester zouden er met tussen-
pozen 5 bommen afgeschoten worden, wijs er 5 zouden voorbe-
houden blijven aan Gravin Alpaidis, stichteres van het Ka-
pittel van Hoegaarden in 980.

Tijdens dit vuurwerk zouden er tussen de toeschouwers bij
verrassing 5 bekroningen plaats grijpen.

Doch alles zal afhangen van de welwillende toelating van
het gemeentebestuur.

VIERING PRINSBISDOM LUIK

Op 18 mei nemen wij deel aan de viering van het 1000 jarig
bestaan van het Prinsbisdom Luik, te Luik.

=====

MEDEDELINGEN MEDEDELINGEN MEDEDELINGEN

=====

- OPLINGSUREN van het NIEUWHUYS-MUSEUM

Weekdagen vanaf 14 uur.

Zon- en Feestdagen vanaf 10 uur (gesloten tussen 13 en 14u)

In groepsverband op aanvraag: open buiten deze uurregeling.

Rustdag op woensdag (uitgezonderd bij feestdagen)

Museumzalen gesloten van 15 nov. tot 15 maart.

- BERICHT AAN ONZE LEDEN

Gelieve iedere adresverandering tijdig aan het sekretariaat te melden.

Zo vermijd U een onderbreking in het toesturen van het tijdschrift *Alpaidis* en de *Kultuurkrant*.

- OVERLIJDENSBERICHTEN UIT DE OUDE KAST

De Studie en Navorsingskommissie van het Nieuwhuys-Museum heeft al verschillende genealogische werken uitgegeven.

Andere werken zijn in aanbouw. Voor die werken zijn doodprentjes en doodsbrieven van belang. (Dit voor de streek van Hoegaarden)

Mogen wij langs deze weg een oproep richten aan al de personen die er bezitten, ons dit te melden.

- OUD ARCHIEF KRIJGT BESTEMMING

Het Familie-archief der V Geslachten van Hoegaarden, telt drie koffers overgeërfde oude akten, premoriegeschriften, oorkonden en documenten.

Zij zijn van familiale, genealogische, heraldische, politieke, geestelijke en plaatselijk heemkundige aard.

De oudste documenten dateren van 1607

Men is bezig met de volledige beschrijvende en chronologische inventaris op te stellen.

Deze wordt in drievoud gemaakt, waarvan één exemplaar met de kopijen van al de genummerde akten aan het Algemeen Rijksarchief zal worden geschonken. Daar zal het later door de navorsers kunnen worden ingezien.

UITHANGBORDEN

=====

De Cruysblock (hoeve Cipers) en 't Nieuwhuys-Museum gaven het voorbeeld, om hun gerestaureerde gevels te versieren met hun oude benaming in kunstsmeedijzer. Zulks werd ten zeerste gewaardeerd.

Doch te Hoegaarden zijn meerdere oude huizen dergelijke appreciatie waardig. Zo citeren wij in de eerste reeks bijvoorbeeld:

- Het Arendsnest (hoeve Smolders)
 - Het Kapittelhuys (woonst P. Bail)
 - Hoochhuys (in A. Putzeysstraat)
 - Cleyn Paradis (in Pastorijstraat)
 - Bellemanshuys (in Pastorijstraat)
 - Tuin der lusten (in Pastorijstraat)
 - 't Schip (nerv)
 - In de Venetiaen (gemeenteplein)
 - Beguttekes - (gemeenteplein, eigendom G. Bams)
 - Ossenkop (A. Putzeysstraat 10)
 - Rode Poort (Tiensestraat)
 - Raedthuys (gemeenteplein, huis Evrard)
 - Die Swaene (gemeenteplein)
 - Gense Capelle (gemeenteplein)
- zonder te spreken van de talrijke oude brouwerijen en herbergen met sprekende namen.

Voor alle nadere inlichtingen zich wenden tot het museum;

ALPAIDISGAARDEN

=====

Zo zal Hoegaarden genoemd worden in 1980 bij de viering van zijn millennium.

Zo zal ook de naam zijn van het Hoegaards openluchtmuseum.

- Wie de geschiedenis en het verleden van de oude Vrijheid Hoegaarden beter wil leren kennen.
- Wie de kulturele en folkloristische activiteiten van het Hoegaards museum wenst te vernemen.
- Wie het programma van het Hoegaards millennium in alle bijzonderheden wil bekomen.
- Wie het heemkundig tijdschrift "Alpaidis en zijn "Kultuurkrant" wil bekomen.
- Sluit doorgewoon aan bij de Vrienden van 't Nieuwhuys, door storting van 150, 250 of 500 fr. op rekening nr. 310-0370021-52 Museum Hoegaarden.

DE V.T.B. GEEFT RAADGEVINGEN VOOR EEN VEILIGE VAKANTIE
=====

1. Is het wel nodig, voor U vertrekt met vakantie, uw voertuig te laden dat iedereen het ziet ?
Wie weet is daar geen onschuldig uitziende voorbijganger die U met afgunstige blikken gadeslaat en uw adres noteert.
2. Vertel uw leveranciers (krantenverkoper, postbode, melkventer, bakker) dat U voor een niet nader bepaalde tijd vertrekt. Vraag hun dat ze tot nader bericht niets meer bezorgen. Doe dit mondelings en hang in geen geval een bordje aan uw voordeur. Een mooiere uitnodiging is er niet.

Minder opvallende bijzonderheden zijn voor kandidaat dieven echter ook een aanwijzing, één fles melk op de drempel valt niet zo op, maar drie, vier of meer flessen wel. Enkele natte, verkleurde en verfrommelde dagbladen die uit een bus steken zijn een aanwijzing die bijna zo waardevol is als uw huissleutel zelf.

3. Sluit goed de ramen, keldergaten en dakvensters. Zie er niet tegen op een bijkomende grendel of ketting te plaatsen en de sloten en hangsloten na te zien. Het komt erop aan de dief te ontmoedigen en dit gaat zonder grote moeite en het kost ook niet zo erg veel.

Een einde dikke ijzerdraad van 25 tot 35 cm lengte is genoeg. Plooi hem in twee, de uiteinden lichtjes omgebogen, schuif deze geplooid draad over de deursklink en steek de uiteinden door het oog van de sleutel. Nu kan de sleutel niet meer draaien en het slot zal niet kunnen geopend worden.

4. Wanneer wij U aanraden alles dicht te doen, is dit niet zonder aarzeling. Een rolluik dat dagenlang neer blijft, kan inderdaad veelbetekend zijn. Een stevig slot zal waarschijnlijk de dief op afstand houden, maar zo U de zaak niet helemaal veilig acht, vraag aan een betrouwbare buur of aan een familielid uw rolluiken elke avond neer te laten en ... niet vergeten ze 's morgens op te halen.
5. Binnenshuis heeft het niet veel zin waardevolle voorwerpen weg te bergen, tenzij in een brandkast. Voor een geroutineerde dief is het kinderspel een kast open te breken als hij ongestoord zijn gang kan gaan. Geef uw waardevolle stukken in bewaring. Sluit liever de kasten niet, dan zullen vanzelfsprekend ze ook niet worden opengebroken en dan ook niet beschadigd, wat U herstellingskosten zal besparen. Indien U een brandkoffer heeft, laat dan de reserve sleutel niet in de lade van een meubel.

=====

HELAAS, in 1981 geen 350 ste Rondgang van de Palm-
zondagprocessie.

=====

In het kader van de millenniumviering van 1981 wordt herhaaldelijk gesproken over de 350ste rondgang van de Palmzondagprocessie.

Door een kleine voorlichting willen we het onze bijdragen om dit gegeven in zijn juiste kontekst te plaatsen.

Het Genootschap der XII Apostelen kreeg zijn statuten in 1631, t.t.z. zij maakte haar standregelen op, maar het Genootschap bestond reeds vroeger (zie Geschiedenis van Hoegaarden door Pr. Vander Velpen, blz 146/151). Nochtans is het niet geweten hoe oud de Genootschap in 1631 reeds was, evenmin als het aantal keren de Palmzondagprocessie voordien haar rondgang deed.

De Studiekommissie 1981 maakte een eenvoudig rekensommetje - alsof de geschiedenis zich zo gemakkelijk laat schrijven - en belandde waar ze juist wilde terechtkomen:

$$1631 + 350 = 1981$$

Werd evenwel over het hoofd gezien of vergeten, dat:

- van 1778 tot 1780: of gedurende 3 jaren wegens uitgangsverbod;
- van 1794 tot 1805: of gedurende 12 jaren, wegens de Besloten Tijd (Franse revolutie);
- van 1917 tot 1918: of gedurende 2 jaren tijdens wereldoorlog I
- Van 1941 tot 1944: of gedurende 4 jaren tijdens wereldoorlog II

de Palmzondagprocessie NIET uitging, dat maakte in totaal 21 maal, zodat het in 1981 slechts de 329ste maal zal zijn en niet de 350 ste (de periode vóór 1631 niet in aanmerking genomen).

Wat in 1981 wel kan gevierd worden is de 350ste verjaring van "de instelling der standregelen".

Laat ons het aldus uitdrukken, in der haast werd een foutieve formulering gebruikt. Maar we juichen het toe dat onze vermaarde Hoegaardse Palmzondagprocessie onder de schijnwerper geplaatst wordt.